

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД К ПОДГОТОВКЕ СОВРЕМЕННЫХ ВРАЧЕЙ ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ В ГЕРМАНИИ

Е. П. ПИЛИПЕНКО, старший преподаватель кафедры иностранной филологии и перевода Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

***Аннотация.** В статье рассматривается внедрение компетентностного подхода в подготовку будущих специалистов ветеринарного профиля в учебных заведениях Германии. Анализируются компетентности выпускников пяти ветеринарных учреждений Германии (Ганновера, Берлина, Гиссена, Мюнхена и Лейпцига). Предложено использование накопленного опыта немецких вузов в практике украинских ветеринарных вузов.*

***Ключевые слова:** компетентностный подход, компетентность, врач ветеринарной медицины, высшее ветеринарное образование, Германия, обучение*

COMPETENCY-BASED EDUCATION OF VETERINARY STUDENTS IN GERMANY

E. PYLYPENKO, teacher of the Department of Foreign Languages and Translation (The National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine)

***Summary.** The article discusses the implementation of competence approach in the teaching future specialists of veterinary profile in German universities. The article reveals the essence of competence approach of five veterinary institutions of Germany (Hanover, Berlin, Giessen, Munich and Leipzig). Using the experience of German universities in the practice of Ukrainian veterinary colleges with the aim of improving the educational process is proposed.*

***Key words:** competence approach, competence, veterinary college education, Germany*

УДК 372.879.6

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПІДГРУНТЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ

І. Г. РОЩІН, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв

***Анотація.** У статті представлено аналіз державних документів попередніх десятиріч в яких було задекларовані стратегічні завдання щодо забезпечення якісної освіти, її стабільного та сучасного розвитку. Але вони не набули повної реалізації. Наведено перспективи щодо забезпечення належної фізичної підготовки учнів загальноосвітніх шкіл до су-*

© І. Г. Рошчін, 2015

часних соціально-економічних умов. Узагальнено, що при визначення концептуального підґрунтя подальшого реформування системи національної освіти, слід враховувати орієнтацію на особистісний розвиток – розумовий, фізичний, духовний, моральний, що й забезпечить стале майбутнє нашій країні.

Ключові слова: фізична підготовка, національна освіта, учні, концепція освіти

Постановка проблеми в загальному вигляді. Якісна освіта сьогодні є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку українського суспільства, консолідації усіх його інституцій, гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів кожного громадянина. На державному рівні освіту визнано стратегічним ресурсом соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої країни.

З огляду на визначені пріоритети найважливішим для держави є виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування інформаційне насиченого освітнього простору з урахуванням запитів особистості, потреб суспільства і держави. Про це свідчить прийнята Національна доктрина розвитку освіти (2012-2021 рр.), в якій визначено такі ключові напрями державної освітньої політики: реформування системи освіти на основі філософії “людиноцентризму” як стратегії національної освіти та модернізація структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу, переорієнтації змісту освіти на мету сталого розвитку[1].

Аналіз основних досліджень та публікацій. Проблеми змісту, організації та специфічності фізичного виховання учнів різних вікових категорій та навчальних закладів постійно знаходиться в центрі наукових досліджень з педагогіки та психології. Їм присвячено чимало наукових робіт вітчизняних учених - В. В. Медведенко, Е. С. Вільчковський, Л. В. Волков, А. М. Лапутін, Г. М. Максименко, О. В. Мальков, М. О. Носко, В. М. Платонов, Ю. Т. Похолоденчук, Б. М. Шиян та інші. Проте детальних досліджень нормативно-правової бази загальної фізичної підготовки учнів ЗОШ на сьогодні недостатньо.

Стратегічні напрями реформування національної системи освіти відображено у багатьох документах, що визначають концептуальне підґрунтя цього процесу. Перш за все, це концепції – документи, в яких відтворено певний спосіб розуміння і трактування освітніх явищ, викладено основну точку зору науковою мовою, сформульовано керівну ідею щодо їх висвітлення. Саме концепція визначає стратегію дій у тій чи іншій галузі.

Аналіз джерельної бази загальної середньої освіти, побудованої за роки незалежності України, засвідчує, що концепціями, які стосуються загальної середньої освіти, є наступні:

- Концепція загальної середньої освіти - 12-річна школа (2001 р.);
- Концепція фізичного виховання в системі освіти України (1997 р.);

- Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти (1998 р.) [2,3].

Формулювання мети статті. Вивчення державних документів попередніх десятиріч (чинних та історичних), в яких було задекларовані стратегічні завдання щодо забезпечення якісної освіти, її стабільного та сучасного розвитку не набули повної реалізації. Спробуємо з'ясувати чому це відбулося та які є перспективи щодо забезпечення належної фізичної підготовки учнів ЗОШ до життя в умовах значних природних навантажень.

Виклад основного матеріалу. Прийняття Концепції фізичного виховання в системі освіти України було пов'язано з кризою в національній системі фізичного виховання населення, яка не відповідає сучасним вимогам і міжнародним стандартам фізичної підготовленості людини. Концепція визначає організаційно-педагогічні основи, напрями радикальної перебудови у програмному, нормативному, науково-методичному, інформаційному, лінгвістичному (щодо вживаної термінології), кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення, а також у системі управління. "Ідеологічною основою фізичного виховання дітей і молоді" концепція визначає загальнолюдські та гуманістичні цінності.

Концепція загальної середньої освіти 2001 року наголошувала на тому, щоб "ідеї культури фізичного здоров'я" знаходили відображення у змісті різних предметів на рівні практичного утвердження в свідомості учнів необхідності бережливого ставлення до свого здоров'я.

Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти (1998 р.), як «елемент нової ідеології освіти», визначила пріоритетні завдання виховання та основні шляхи їх реалізації на сучасному етапі розвитку українського суспільства. З урахуванням проблем становлення української державності, інтеграції у європейське та світове співтовариство, серед завдань, названих концепцією головними, знаходимо таке: "забезпечення повноцінного розвитку дітей і молоді, охорона й зміцнення їх *фізичного*, психічного та духовного *здоров'я*". На наш погляд, таким твердженням започатковано не лише гуманістичний підхід, як зазначено у концепції, а й антропологічний підхід в освіті, що передбачає "ставлення до кожного вихованця як до неповторної особистості ..., виходячи із сукупності знань про людину". Разом з цим, відсутність у сформульованому ідеалі виховання – "гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна й національно свідомо людина" серед характеристик, за допомогою яких визначається цей ідеал, відсутні параметри фізично здорової, підготовленої до життя в умовах значних еколого-економічних навантажень людини.

Змістовний аналіз названого документу дозволив констатувати такі пріоритетні напрями фізичного виховання: "утвердження здорового способу життя як невід'ємного елемента загальної культури особистості; повноцінний *фізичний розвиток* особистості, формування її фізичних здібностей, зміцнення здоров'я; досягнення гармонії тіла і духа, людини і природи". Серед завдань виховної роботи для середніх закладів освіти знаходимо як декларативні - фізичне вдосконалення, розвиток потреби у здоровому способі життя, так і конкретні - озброєння учнів знаннями про роль фізичної культури в житті людини; *фізичне*, духовне і психологічне *загартування*, вироблення відповідального ставлення до свого здоров'я; гар-

монійний розвиток духовного, фізичного та психічного здоров'я позиції.

Документи концептуального характеру обумовлюють мету і завдання, зміст і організацію, забезпечення і ресурси, методи і засоби фізичного виховання учнів. Нормативну реалізацію концепції освіти отримують у наказах Міністерства освіти і науки України, таких як “Про нормативні документи з фізичного виховання” (1998р.), “Про систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів” (2003р.), “Про посилення роботи щодо профілактики захворюваності дітей у навчальних закладах та формування здорового способу життя учнівської та студентської молоді” (2005 р.) та інші.

Вимоги держави у галузі фізичної культури конкретизовано у затверджених відповідним наказом Державних вимогах до системи фізичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді, Державних вимогах до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти, Положенні про заліки з фізичного виховання. У перших двох документах читаємо наступне: “Фізичне виховання дітей і молоді України ... спрямоване на формування у них фізичного та морального здоров'я, удосконалення фізичної і психічної підготовки до ведення активного життя, професійної діяльності та захисту Батьківщини. Система фізичного виховання дітей і молоді України базується на принципах індивідуального і особистісного підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого застосування різноманітних засобів і форм фізичного вдосконалення”.

У наказі “Про систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів” визначено урочні та позаурочні форми, методи та засоби реалізації фізично-оздоровчої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах, наголошено на необхідності систематичного медико-педагогічного контролю за фізичним розвитком учнів.

В останньому з названих наказів вимагається розроблення регіональних програм щодо формування навичок здорового способу життя, посилення контролю за роботою з профілактики захворюваності дітей, забезпечення вивчення питань, пов'язаних із збереженням здоров'я, правилами особистої гігієни, раціональним харчуванням. Як бачимо, у державній політиці щодо фізичного здоров'я та фізичного розвитку учнів реалізується принцип управлінської вертикалі.

Сьогодні зміст навчальних предметів загальної середньої освіти, фізичної культури зокрема, визначається відповідним Державним стандартом, який встановлює вимоги до змісту, обсягу і рівня освітньої підготовки, про що зазначено у статті 15 Закону України “Про освіту”. Так, для галузі “Здоров'я і фізична культура” метою освіти визнано *розвиток фізичних якостей* і формування життєзберігаючої та фізичної культури, а головним завданням зазначено формування вмій і навичок здорового способу життя; знань, вмій і навичок особистої гігієни, профілактики захворюваності і травматизму; усвідомленої установки на необхідність удосконалення основних якостей фізичного розвитку; свідомого виконання фізкультурних заходів у режимі дня, проведення активного відпочинку; розширення рухового досвіду та функціональних можливостей систем організму; розвиток

навичок базових рухових дій загально розвивального спрямування.

У державному стандарті загальної середньої освіти виокремлено фізичну, соціальну, психічну та духовну складові здоров'я, визначено їх зміст та вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки з кожної. Так, до змісту освіти фізичної складової здоров'я віднесено:

1) знання про:

- будову тіла людини і його положення у просторі, зокрема поставу, засоби її формування і корекції;

- вплив фізичних вправ, загартовуючих процедур, особистої гігієни, режиму дня та режиму харчування, праці та відпочинку на зміцнення здоров'я;

- вплив шкідливих звичок на здоров'я;

- основи самоконтролю;

2) життєво важливі навички ходьби, бігу, стрибків, плавання;

3) кондиційні (швидкісно-силові) і координаційні (узгодженість рухових дій) фізичні здібності.

Названі позиції у стислому вигляді розкрито у підручниках з основ здоров'я та фізичної культури (наприклад, авторів В.Г. Ареф'єва, О.Б. Качерова, вид-во : Просвіта, 2009 р.), які запровадили лише кілька років тому.

Основними вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки в галузі фізичної складової здоров'я державним стандартом визнано:

1) уявлення про:

- різновиди фізичних вправ (загальнорозвивальні, підготовчі, змагальні);

- фізичні навантаження та засоби їх дозування;

- чинники формування здоров'я;

2) знання про:

- правила проведення процедур загартування;

- правила складання комплексів ранкової гімнастики;

- причини травмування та способи його профілактики;

- правила рухливих і спортивних ігор;

3) сформованість вмінь:

- співвідносити результати виконання рухових дій з еталоном;

- приймати положення тіла у просторі;

- виконувати комплекси вправ, спрямованих на формування правильної постави;

- виконувати процедури загартування;

- вести спостереження за частотою серцевих скорочень під час занять фізичними вправами;

- пересуватися різноманітними способами;

- виконувати ігрові дії;

- дотримуватися засад здорового способу життя.

Як бачимо, державним стандартом передбачено оволодіння учнями знаннями на рівні інформованості, розпізнання, практичного застосування і, навіть, аналітичного використання.

Стратегічною метою фізичного виховання у Державних вимогах визнано формування фізичного, морального і психічного здоров'я учнів, усвідомлення ними потреби у фізичному вдосконаленні. Теоретичними ос-

новами фізичного виховання цим документом визнано пріоритети оздоровчої спрямованості та індивідуального й особистісного підходів. Серед основних організаційних форм і засобів фізичного виховання знаходяться традиційні уроки, фізкультурно-оздоровчі заняття, спортивні секції та клуби, гігієнічні фактори та оздоровчі сили природи. Фізична підготовка, разом із фізкультурною освітою та тренуванням зазначена в якості шляху реалізації фізичного виховання.

Наступним важливим документом нормативно-інструктивного характеру є “Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних закладах України” (2005р.), в якому фізичне виховання визнається не лише невід’ємною складовою освіти, а й провідним засобом зміцнення фізичного здоров’я. У положенні зазначено, що “фізичне виховання реалізується крізь систему таких дидактичних компонентів: обов’язкові – уроки, фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня та додаткові – заняття у секціях та гуртках спортивного спрямування, участь у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах”.

У цьому документі основними засобами фізичного виховання визнаються кліматографічні фактори, фізичні вправи, загартування, заходи з формування здорового способу життя; пріоритетними при цьому називаються заходи оздоровчої спрямованості. Щодо досягнення фізичного благополуччя, як складової мети формування особистості, основними завданнями у цьому положенні визначено сприяння повноцінному фізичному розвитку, формування та реалізація знань і вмінь, життєво необхідних для підготовки до майбутньої професійної діяльності та розширення функціональних можливостей організму рухових навичок та якостей.

Повноваженнями навчального закладу щодо фізичного виховання учнів положенням визнано організацію фізичного виховання, проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, контроль за дотриманням вимог Державного стандарту, організацію методичної роботи з вчителями щодо фізичного виховання. На жаль, ні фізичний розвиток, ні фізична підготовка учнів не вказані у цьому документі в якості основних завдань. Проте, у положенні зазначено зміст керування фізичним вихованням, до основних функцій якого включено: по-перше, відповідальність за стан здоров’я та фізичного розвитку учнів; по-друге, створення умов для проведення занять з фізичного виховання, спрямування учнів на фізичний розвиток засобами фізичного виховання; по-третє, контроль за науково обґрунтованим обсягом рухової активності; по-четверте, організацію щорічних медичних оглядів у встановлені терміни; по-п’яте, систематичний аналіз стану фізичного розвитку учнів. Тобто, очевидне протиріччя: фізична підготовка у завданнях фізичного виховання не ставиться, а контроль за окремими її параметрами та відповідальність за фізичний розвиток передбачено.

Як засвідчує педагогічна практика, реалізація названих функцій основними суб’єктами управління фізичним розвитком та фізкультурно-оздоровчою діяльністю учнів вимагає виконання таких позицій, як: розробка плану фізкультурно-оздоровчих заходів; забезпечення дотримання санітарно-гігієнічних вимог та науково обґрунтованого рухового режиму; використання сучасних методик і технологій зберігання здоров’я; керуван-

ня виконанням індивідуальних програм розвитку учнями, які мають відхилення у стані фізичного здоров'я; здійснення медико-педагогічного контролю під час занять фізичною культурою; контроль за виконанням оздоровчих та загартовувючих процедур у режимі дня; контроль за дотриманням учнями правильної постави впродовж дня; контроль за дотриманням правил безпеки життєдіяльності з метою запобігання травматизму під час проведення уроків, спортивних змагань і фізкультурно-оздоровчих заходів; проведення моніторингу фізичного розвитку учнів. Якість виконання цих функцій окремими навчальними закладами вирізняється і тому вирізняється рівень фізичної підготовленості учнів ЗОШ. Оцінювання навчальних досягнень учнів з предмета «фізична культура» до недавнього часу здійснювалося відповідно до «Положення про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів у 1996 році [4]. В ньому визначено нормативи фізичної підготовленості учнів як критерії оцінки стану їх фізичного здоров'я та рівня фізичної підготовленості за основними фізичними здібностями та якостями. У положенні зазначається, що провідними завданнями обов'язкового комплексного тесту є здійснення контролю за ефективністю фізичного виховання, визначення ефективних засобів фізичного виховання і методик фізичної підготовки учнів. Наголосимо, що зазначена у Положенні шкала оцінок, відповідно до якої встановлюються рівні фізичної підготовленості (високий, вищий за середній, середній, нижчий за середній, низький), ніяк не обґрунтована.

Висновки за даним дослідженням розвідок у цьому напрямі і перспективи подальших. У результаті аналізу зазначених вище документів концептуального та регулятивного характеру щодо фізичної підготовки учнів ЗОШ виявлено такі проблеми. По-перше, Законом України «Про фізичну культуру і спорт» до завдань медичного контролю у навчальному закладі віднесено визначення функціонального стану організму та рівня фізичного розвитку учнів, а на законодавчому або нормативному рівні загальної середньої освіти не визначено поняття «фізичний розвиток» та «рівень фізичного розвитку» і не зазначено критерії його вимірювання. По-друге, за роки незалежності України науковцями розроблено такі стратегічні документи, як концепції охорони здоров'я, національного виховання, фізичного виховання, профільного навчання, а концепції фізичної підготовки чи фізичного розвитку учнівської молоді немає.

Отже, різні освітні концепції попередніх років та нормативні документи, що уточнювали зазначені у статті концептуальні положення були недостатньо орієнтовані на особистість дитини, на формування в учнівській молоді життєво важливих компетентностей, здоров'язберігаючої зокрема. Це частково призвело до загострення ситуації із здоров'ям дітей та підлітків – майбутнього української нації та певного знецінення освіти. При визначення концептуального підґрунтя подальшого реформування системи національної освіти, слід враховувати орієнтацію на особистісний розвиток – розумовий, фізичний, духовний, моральний, що й забезпечить стале майбутнє нашій країні.

Література

1. Про Національну доктрину розвитку освіти [Текст]: Указ Президента України від 17.04.2002. № 347/2002 // Офіційний вісник України. – 2002 р., № 16, стор. 11, стаття 860, код акту 22250/2002
2. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) [Текст]: Постанова Колегії МОН України, Президії АПН України № 12/5-2 від 22.11.01 року
3. Про концепцію фізичного виховання в системі освіти України [Текст]: Рішення колегії Міністерства освіти України від 23.04.97р. № 7/6 – 18
4. Про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.01.1996 р. № 80.

REFERENCES

1. Pro Nacionalnu doktry`nu rozvytku osvity [Tekst]: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 17.04.2002. № 347/2002 // Oficijny`j visny`k Ukrayiny. – 2002 r., № 16, stor. 11, statyya 860, kod aktu 22250/2002
2. Konceptsiya zagal`noyi seredn`oyi osvity (12-richna shkola) [Tekst]: Postanova Kolegiiy MON Ukrayiny`, Prezy`diyi APN Ukrayiny № 12/5-2 vid 22.11.01 roku
3. Pro koncepciyu fizy`chnogo vy`hovannya v sy`stemi osvity` Ukrayiny` [Tekst]: Rishennya kolegiiy Ministerstva osvity Ukrayiny vid 23.04.97r. № 7/6 – 18
4. Pro derzhavni testy i normaty`vy` ocinky` fizy`chnoyi pidgotovlenosti naselennya Ukrayiny [Tekst]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 15.01.1996 r. № 80.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ УЧАЩИХСЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ

И. Г. РОЩИН, кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент кафедры социально-гуманитарных дисциплин, Николаевский филиал Киевского национального университета культуры и искусств

***Аннотация.** В статье представлен анализ государственных документов предыдущих десятилетий, в которых было задекларированные стратегические задачи по обеспечению качественного образования, его стабильного и современного развития. Но они не получили полной реализации. Приведены перспективы по обеспечению надлежащей физической подготовки учащихся общеобразовательных школ к современным социально-экономическим условиям. Обобщено, что при определении концептуальной основы дальнейшего реформирования системы национального образования, следует учитывать ориентацию на личностное развитие - умственное, физическое, духовное, нравственное, что и обеспечит устойчивое будущее нашей страны.*

Ключевые слова: физическая подготовка, национальное образование, ученики, концепция образования

CONCEPTUAL BASES OF PHYSICAL PREPARATION OF PUPILS ON NATIONAL SECONDARY SCHOOLS

ROSHCHIN I., PhD of physical education and sport, associate professor, Department of social and humanitarian disciplines, the Nikolaev branch of the Kiev National University of Culture and Arts

Formulation of the problem. *Quality education is a necessary condition for sustainable democratic development of Ukrainian society.*

At the state level education recognized strategic resource of socio-economic, cultural and spiritual development of society, improving people's welfare, national interests and strengthening the international prestige and create a positive image of our country.

In view of the most important priorities for the country are educating people innovative mindset and culture.

Material of research and its methods. *The material for this study are the legal documents in the field of pedagogy and physical education. An array of scientific and methodological achievements of scientists of different times on the issue of content, organization and specificity of physical training of pupils different age groups and educational institutions. Methods of scientific knowledge were: analysis and synthesis of the literature, method of induction and deduction, the method of scientific modeling.*

The obtained results. *Adoption of the Concept of physical education in the education system of Ukraine due to the crisis in the national system of physical education of the population that does not meet modern requirements and international standards of physical readiness person. The Concept defines organizational and pedagogical basis, trends in radical restructuring program, normative, scientific and methodical, information, human resources and financial secured. Concept of education of children and youth in the national education system as "an element of the new ideology of education", defined the priorities of education and basic ways to implement them at the present stage of development of Ukrainian society. Given the problems of the Ukrainian statehood, integration into European and world community, including tasks, these key concepts, we find the following: "to ensure the full development of children and youth, health and enhance their physical, mental and spiritual health". Meaningful analysis of documents allowed to state the following priority areas of physical education, "promote healthy lifestyles as an integral part of general culture of personality; full physical development of personality, the formation of physical abilities, health promotion; to achieve harmony of body and spirit, human and nature".*

Consequently, variety concepts of educational previous years and regulations were not focused on the individual child, to formation of a youth vital competencies of healthy particular.

Keywords: *physical education, national education, pupils, the concept of education*